

Pohjan Voiman Tuulipuisto Honkamäki–Viidankangas Oy
Keilaranta 16
02150 Espoo

Honkamäki-Viidankangas tuulivoimahanke, Sonkajärvi ja Iisalmi

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

1 HANKETIEDOT

Hankkeen nimi ja sijainti

Pohjan Voiman Tuulipuisto Honkamäki–Viidankangas Oy:n Sonkajärven
Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahanke (Sonkajärvi, sähkönsiirron
osalta myös Iisalmi)

Yhteysviranomainen

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista

Hankkeesta vastaava suunnittelee tuulivoimapuistoa Sonkajärven
Honkamäen ja Viidankankaan alueille. Hankealue sijaitsee Sonkajärven
kunnan pohjoisosassa ja sen pinta-ala on noin 5 571 hehtaaria. Etäisyyttä
hankealueen rajalta Sonkajärven keskustaan on noin 10 km. Hankealuetta
lähin taajama on Sukeva, joka sijaitsee hankealueen luoteispuolella noin
neljän kilometrin etäisyydellä. Alueen eteläpuolella noin 2,5 kilometrin
etäisyydellä hankealueen rajasta sijaitsee Sonkakosken kylä. Hankealue
sijaitsee noin 10 kilometrin etäisyydellä Kainuun maakunnan rajasta.
Etäisyydet naapurikuntien keskustoihin ovat noin: Vieremä 22 km, Iisalmi
22 km, Kajaani 40 km, Lapinlahti 42 km, Rautavaara 43 km ja Sotkamo 45
km.

Tuulivoimahanke muodostuu tuulivoimaloista ja niiden ympärilleen
tarvitsemasta infrastruktuurista (mm. huoltotiet ja oma sähköasema) sekä
hankkeen vaatimasta sähkönsiirtoyhteydestä kantaverkkoon. Varsinaiselle
tuulivoima-alueelle suunnitellaan rakennettavaksi enintään 32
tuulivoimalaa, joiden yksikköteho olisi enimmillään 14 MW ja
kokonaiskorkeus enimmillään 330 metriä maan pinnasta. Tuulivoimalat on
tarkoitettu yhdistää kantaverkkoon ilmajohtoyhteydellä Iisalmen
eteläpuolelle rakennettavalle Fingridin uudelle sähköasemalle.

YVA-menettelyssä hankkeelle tutkitaan seuraavia vaihtoehtoja (VE):

Tuulivoimalat

- VE0: Hanketta ei toteuteta, vertailuvaihtoehto.
- VE1: Hankealueelle rakennetaan enintään 32 voimalasta muodostuva tuulipuisto. Voimaloiden yksikköteho on enintään 14 MW, voimalan enimmäiskorkeus 330 metriä ja tornin korkeus 200–240 metriä. Voimaloiden roottorin halkaisija on enintään 260 metriä.
- VE2: Hankealueelle rakennetaan enintään 24 voimalasta muodostuva tuulipuisto. Voimaloiden yksikköteho on enintään 14 MW, voimalan enimmäiskorkeus 330 metriä ja tornin korkeus 200–240 metriä. Voimaloiden roottorin halkaisija on enintään 260 metriä.

Sähkönsiirron alustavat vaihtoehdot

Sähkönsiirron osalta tutkitaan seuraavat vaihtoehdot (SVE): Hankealueelta liitytään ilmajohdoin Fingridin 400 kV Järvilinjan rinnalle Vänninmäen kohdalla, noin 14,7 km etäisyydellä hankealueen rajalta. Vaihtoehdossa SVE1 Hankalampi kierretään länsipuolelta ja vaihtoehdossa SVE2 itäpuolelta. Järvilinjan liityntäkohdasta jatketaan etelään noin 7,1 kilometriä, jossa Vääränmäen-Palosenmäen kohdalla vaihtoehdot eriytyvät seuraavasti:

- SVE1: Sähkönsiirtoreitti kulkee Fingridin 400 kV Järvilinjan rinnalla noin 7,5 km.
- SVE3: Sähkönsiirtoreitti kulkee itäisintä uutta käytävää pitkin noin 7,3 km.
- SVE4: Sähkönsiirtoreitti kulkee itäisintä uutta SVE3:n mukaista käytävää pitkin ja liittyy Honkakoskentien kohdalla uutta käytävää pitkin Fingridin 400 kV Järvilinjalle (SVE1). Pituus noin 7,9 km.

Hankealueen sijainti ja sähkönsiirron vaihtoehdot käyvät tarkemmin ilmi ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan sisältyvistä kartoista.

2 YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELYN VIREILLETULO

Arviointimenettely on tullut vireille 14.8.2023 hankkeesta vastaavan toimitettua ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelma) Pohjois-Savon elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä ELY-keskus tai yhteysviranomainen).

Hankkeen arviointimenettelyn tarve määräytyy ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, YVA-laki) liitteen 1 kohdan 7e perusteella.

3 ENNAKKONEUVOTTELU

Hankkeesta on järjestetty ennakoneuvottelu 24.3.2023, jossa edustettuina olivat hankkeesta vastaavan, YVA-konsultin ja yhteysviranomaisen lisäksi seuraavien tahojen edustajat: Sonkajärven kunta, Kainuun ELY-keskus, Suomen metsäkeskus, Vieremän kunta, Kajaanin kaupunki, Pohjois-Savon liitto, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo ja Metsähallitus luontopalvelut. Hankkeen sähkönsiirtosuunnitelmien täsmennettyä lisälmen suuntaan järjestettiin 28.4.2023 vielä ennakoneuvottelua täydentävä työneuvottelu, jossa hanketta ja sähkönsiirtoa esiteltiin lisälmen kaupungin edustajille.

4 ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Yhteysviranomaisen tiedotti arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä olosta sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 4.9.–10.10.2023. Kuulutus on julkaistu ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset/pohjois-savo sekä ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/honkamakiviidankangastuulivoimaYVA. Tieto arviointiohjelman nähtävillä olosta ja kuulutuksesta on julkaistu myös seuraavien kuntien verkkosivuilla edellä mainitun ajan: Sonkajärvi, Iisalmi, Kajaani, Vieremä, Sotkamo. Arviointiohjelman vireilläolosta, kuulutuksesta sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen on lisäksi tiedotettu 30.8.2023 ilmestyneissä Miilu -lehdessä, Iisälmen Sanomissa sekä Kainuun Sanomissa.

Verkkosivujen lisäksi arviointiohjelmasta ja kuulutuksesta on paperimuodossa voinut tutustua 4.9.–10.10.2023 välisenä aikana seuraavissa paikoissa: Pohjois-Savon ELY-keskus (Kallanranta 11, Kuopio), Sonkajärven kunnantalo (Lepokankaantie 2, Sonkajärvi), Sonkajärven kunnan Sukevan asiointipiste (Kallentie 2, Sukeva), Vieremän kunnanvirasto (Myllyjärventie 1, Vieremä), Iisälmen kaupungintalo (Pohjolankatu 14, Iisalmi), Sotkamon kunnanvirasto (Markkinatie 1, Sotkamo) sekä Kajaanin kaupungintalo, 3. kerroksen aula (Pohjolankatu 13, Kajaani).

Hanketta, YVA-menettelyä ja sen kanssa samanaikaisesti alkanutta tuulivoima-alueen osayleiskaavoitusta koskeva esittely- ja yleisötilaisuus pidettiin 11.9.2023 klo 17–19 Sonkajärvellä Sukevan kylätalolla (Matarantie 11, Sukeva). Tilaisuuteen oli mahdollista osallistua myös etäyhteydellä.

YVA-menettelyn liittyminen muihin viranomaismenettelyihin

Sonkajärven kunta on samanaikaisesti YVA-menettelyn kanssa aloittanut maankäyttö- ja rakennuslain 77 a §:n mukaisen tuulivoimaosayleiskaavan laatimisen Honkamäki-Viidankankaan hankealueelle. YVA-ohjelma sekä kaavaa koskeva osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) ovat olleet samanaikaisesti nähtävänä. ELY-keskus on toimittanut YVA-ohjelmasta

25.10.2023

annetut lausunnot ja mielipiteet tiedoksi Sonkajärven kunnalle kaavoitustyössä huomioitavaksi.

Arviointiohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet

ELY-keskus pyysi arviointiohjelmasta lausunnot Sonkajärven, Vieremän, Sotkamon, Rautavaaran ja Lapinlahden kunnilta sekä Iisalmen, Kajaanin ja Kiuruveden kaupungeilta (kaikkien osalta jakelussa kunnan/kaupunginhallitus, ympäristönsuojeluviranomainen, terveydensuojeluviranomainen sekä kaavoitus ja rakennusvalvonta). Lisäksi lausuntoa on pyydetty seuraavilta viranomaisilta ja muilta toimijoilta: Cinia Group Oy, Digita Oy, DNA Oyj, Elenia Oyj, Elisa Oyj, Telia Oyj, Energiavirasto, Finavia, Fingrid Oyj, Finntraffic ANS, Hernejärven kyläyhdistys ry, Hernejärven maa- ja kotitalousseura ry, Hernejärven Nuorisoseura ry, Hernejärven Riistamiehet ry, Iisalmen luonnonystävään yhdistys ry, Iisalmen Metsästys- ja Kalastuskerho ry, Iisalmen Pohjoiskylät ry, Iisalmen riistanhoitoyhdistys ry, Ilmatieteen laitos, Itä-Suomen AVI/Peruspalvelut oikeusturva ja luvat -vastuualue, Järvenpää-Kukkopuron kylätoimikunta, Kainuun ELY/ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue, Kainuun liitto, Kainuun Lintutieteellinen Yhdistys ry, Kainuun luonnonsuojelupiiri ry, Kainuun museo, Kainuun riistakeskus, Koukunjoen Erä ry, Kuopion ilmailuyhdistys ry, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, Liikenne ja viestintävirasto Traficom, Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic, Lintuyhdistys Kuikka ry, Luonnonvarakeskus LUKE, Metsähallitus/luontopalvelut, Metsänhoitoyhdistys Savotta Pohjois-Savo, Metsästäjäliiton Pohjois-Savon Piiri ry, MTK Iisalmi, MTK Pohjois-Savo, MTK Pohjois-Suomi, MTK-Sonkajärvi, Museovirasto, Oinasjärven jahtimiehet ry, Pohjois-Pohjanmaan ELY/liikenne ja infrastruktuurivastuualue, Pohjois-Savon Kylät ry, Pohjois-Savon liitto, Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry, Pohjois-Savon pelastuslaitos, Pohjois-Savon riistakeskus, Pro Agria Itä-Suomi, Puolustusvoimat: 3. Logistiikkarykmentti (3LOGR), Savo Kainuu eränkävijät ry, Savon Voima Verkko Oy, Sonkajärven moottorikelkkailijat ry, Sonkajärven riistanhoitoyhdistys ry, Sonkajärven Samoilijat ry, Sonkajärven yrittäjät ry, Sonkakosken erämiehet ry, Sonkakosken nuorisoseura, Sonkakosken vesiosuuskunta, Sukevan aluelautakunta, Sukevan Erä ja Luonto ry, Sukevan Osakaskunta, Sukevan yhteismetsä, Suojärven osakaskunta, Suomen Erillisverkot, Suomen Metsäkeskus, Suomen yhteisverkko, Säteilyturvakeskus STUK, Toivakon osakaskunta, TPO:n erä ry, Viitaan Eräpojat ry, Väylävirasto sekä Ylä-Savon Moottorikelkkailijat ry. Lisäksi lausuntoja/kommentteja arviointiohjelmasta on pyydetty myös Pohjois-Savon ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuurivastuualueelta. Tieto arviointiohjelman vireilläolosta ja lausunnon/mielipiteen esittämismahdollisuudesta on toimitettu myös seuraaville yksityisteiden tiekunnille: Mökkiperäntie, Huutoniementie, Ruohoniementie, Sokerimäentie, Kypärä-Kattilaharju -tie sekä Lyyrantie.

Edellä mainittujen lisäksi kaikilla on ollut mahdollisuus esittää oma mielipiteensä hankkeesta ja YVA-ohjelman sisällöstä.

25.10.2023

Arviointiohjelmasta toimitettiin yhteysviranomaiselle yhteensä 59 lausuntoa/mielipidettä, joista osassa useampia allekirjoittajia. Kaikki lausunnot ja mielipiteet on YVA-lain edellyttämällä tavalla toimitettu hankkeesta vastaavalle tiedoksi. Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen tiivistetty näkemys kuulemispalautteen keskeistä sisällöstä erityisesti *YVA-arviointien suuntaamisen näkökulmasta tarkasteltuna*. Laajempi tiivistelmä kuulemispalautteen sisällöstä on julkaistu verkossa yhdessä arviointiohjelman kanssa [hankkeen YVA-sivuilla](#). Verkossa julkaistussa tiivistelmässä viranomaisten ja yhteisöjen kannanotot on pyritty esittämään pääosin sellaisenaan, mutta yksityishenkilöiden mielipiteistä liitteessä on julkaistu vain yhteenvetokooste henkilötietojen ja yksityisyyden suojaamiseksi.

Yleistä

Useimmissa mielipiteissä hankkeen toteuttamiseen suhtaudutaan kielteisesti ja useimmiten kannatettuna vaihtoehtona mielipiteissä nähdään VE0 eli se, ettei hanketta toteuteta. Hankkeen nähdään merkittävästi heikentävän tuulivoima-alueen luonnonarvoja, heikentävän asuinviihtyvyyttä sekä haittaavan alueella nykyisin harjoitettavia elinkeinoja, mm. metsätalous ja matkailu. Hankkeen nähdään vaikuttavan negatiivisesti kiinteistöjen käyttömahdollisuuksiin ja niiden arvoon sekä tuhoavan ennestään rauhallisena pidetyn maaseutumaisen elinympäristön. Mielipiteissä tuodaan esille, että kiinteistöverotuloista huolimatta hankkeella olisi negatiivinen vaikutus koko Sonkajärven kuntatalouteen. Joissain mielipiteissä esitetään, että mikäli hankkeen toteuttamiseen ryhdytään, tulisi suunniteltujen tuulivoimaloiden lukumäärää kuitenkin vähentää olennaisesti YVA-ohjelmassa esitetystä. Useammassa mielipiteessä tuodaan esille, että hankkeessa suunnitellut tuulivoimalat sijoittuvat liian lähelle asutusta. Vähimmäisetäisyydeksi vakinaiseen- tai loma-asutukseen vaaditaan vähintään yli 2, 3 tai 5 kilometriä. Mielipiteissä kiinnitetään huomiota myös siihen, että nyt esitetyissä vaihtoehdoissa voimaloiden väliset etäisyydet jäävät liian pieniksi mikä osaltaan voi lisätä niiden meluvaikutuksia. Mielipiteissä todetaan myös, että alueen tuulisuusolosuhteet soveltuvat huonosti teollisen kokoluokan tuulivoimapuistolle.

Sähkönsiirtovaihtoehtoja koskevat kannanotot vaihtelevat jossain määrin riippuen siitä, miten vaihtoehto sijoittuu suhteessa mielipiteen esittäjän asuin- tai lomapaikkaan tai tämän muussa käytössä (esim. metsätalous) olevaan kiinteistöön. Yleisesti ottaen uuden sähkölinjan toteuttamiseen suhtaudutaan kuitenkin siihenkin kielteisesti. Uudella linjalla todetaan olevan merkittäviä kielteisiä vaikutuksia maisemaan, asuinviihtyvyyteen ja terveyteen sekä metsätalouselinkeinon harjoittamiseen. Useissa mielipiteissä kiinnitetään huomiota mm. voimajohtojen metsiä pirstovaan vaikutukseen sekä siihen, että voimajohdoista maanomistajille maksettavat lunastuskorvaukset ovat nykyisellään liian alhaisia. Maisemavaikutusten osalta todetaan, että uudella voimajohtolinjalla olisi paikallisesti merkittäviä vaikutuksia esim. Hankalammen ympäristössä sekä Viitaa-Koukanjoki - alueella. Mielipiteissä korostetaan, että Honkamäki-Viidankangas - hankkeessa suunnitellun uuden voimajohtolinjan vaikutusten

merkittävyttä lisäävät samalla alueella jo sijaitseva Järvilinja - voimajohtoyhteys sekä Fingridin suunnitelma ko. yhteyden leventämisestä. Voimajohtolinjojen yhteisvaikutusten nähdään nousevan maanomistajien kannalta kohtuuttomiksi. Useissa mielipiteissä vaaditaan ns. pohjoisen sähkönsiirtovaihtoehdon ottamista mukaan arviointiin. YVA-ohjelman vaihtoehtoasettelu nähdään puutteellisena, koska sähkönsiirtoa selvitetään vain etelän suuntaan. Joissain mielipiteissä vaaditaankin, että yhteysviranomaisen edellyttää arviointiin sisällytettäväksi myös pohjoisen sähkönsiirtovaihtoehdon. Huomautetaan, että sähkönsiirto pohjoiseen on mahdollinen ja sen vaikutukset voisivat jäädä lisälmeen suuntaavaa vaihtoehtoa vähäisemmiksi.

Yhteisvaikutukset

Useissa lausunnoissa ja mielipiteissä edellytetään yhteisvaikutusten huolellista arviointia sekä ihmisiin että luontoon kohdistuvien vaikutusten osalta. Yleisesti ottaen eri tuulivoima- ja voimajohtohankkeista aiheutuvat yhteisvaikutukset nähdään merkittäviksi. Lausunnoissa ja mielipiteissä läheisten Kurvilanmäen ja Metsärinteen hankkeiden lisäksi yhteisvaikutusten arvioinnissa edellytetään huomioitavaksi myös Myllykankaan tuulivoimahanke sekä Kajaanin puolelle sijoittuvat lähimmät hankkeet (Katajamäki, Kivikangas, Sivakkalehto). Mielipiteissä korostetaan, että yhteisvaikutusten arvioinnissa tulee huomioida myös Fingridin Järvilinjan vahvistamishanke (uusi 400+110 kV voimalinja välillä Vaala-Joroinen).

Ylä-Savon ympäristölautakunnan mukaan yhteisvaikutusten arvioinnissa tulee sosiaalisten vaikutusten sekä linnusto- ja maisemavaikutusten lisäksi kiinnittää huomiota myös hankkeiden yhteisiin melu- ja välkevaikutuksiin ja selvittää nämä erityisesti hankealueiden väliin jäävien kiinteistöjen osalta. Metsähallituksen, Suomen riistakeskuksen ja myös Kainuun liiton lausunnoissa edellytetään, että yhteisvaikutusten arvioinnissa kiinnitetään huomiota hankkeiden yhteisvaikutuksiin ekologisten yhteyksien säilymisen näkökulmasta. Erityiskysymyksenä arvioinnissa tulee lisäksi kiinnittää huomiota hankkeiden vaikutukseen metsäpeurapopulaatioiden elinvoimaisuuden kannalta. Yleisemminkin on huomioitava hankkeiden elinympäristöjä pirstova vaikutus.

Ks. myös muut kohdat jäljempänä.

Hankkeen tarvitsemat luvat ja sen liittyminen muihin menettelyihin

Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa, että tuulivoimalat voivat tarvita ympäristöluvan, mikäli voimaloista voi aiheutua kohtuutonta haittaa. Lautakunta toteaa myös, että asianmukaisen jätteenkäsittelyn varmistamiseksi yleiskaavaan tulee sisällyttää määräys tuulivoimalaitoksille haettavasta purkamisluvasta, jolla voidaan varmistaa, että kaikki purkujätteet menevät asianmukaiseen käsittelyyn. Myös mielipiteissä kiinnitetään huomiota siihen, että on epäselvää, miten purkamista koskevat vastuut jakaantuvat eri tahojen (hankkeesta vastaava, maanomistajat ja kunta) kesken.

25.10.2023

Toivakon kyläyhdistys ry:n mukaan hankkeelle on haettava ympäristölupaa, koska siitä voi aiheutua naapuruussuhdelaisa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Myös vesitalouslupa on yhdistyksen mukaan tarpeellinen. Ympäristöluvan tarpeeseen kiinnitetään huomiota myös useissa arviointiohjelmasta jätetyistä mielipiteistä. Niissä tuodaan lisäksi esille, että tuulivoimaloita koskeva lainsäädäntö on tällä hetkellä puutteellista ja tämän vuoksi myös tässä hankkeessa tulisi jäädä odottamaan lainsäädännön kehitystä.

Kuopion kulttuurihistoriallisen museon (alueellinen vastuumuseo) mukaan hankkeen mahdollisesti tarvitsemiin viranomaislupiin tulee sisällyttää myös muinaismuistolain mukainen kajoamislupa.

Jätehuolto ja luonnonvarojen käyttö

Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa, että toiminnan lopettamisen aikaisten vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida, että toiminnan päättyessä kaikki voimalarakenteet on purettava ja poistettava maasta, myös maassa olevat betoniperustukset. Perustukset ovat myös jätettä ja ne tulee ohjata asianmukaiseen jätteiden käsittelyyn. Lautakunta huomauttaa myös, että tuulivoimaloiden ja tiestön rakentaminen edellyttää runsaasti maa-aineksia. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää maa-ainesten saatavuus ja arvioida myös vaikutukset lähiasutukseen, mikäli maa-ainesten otto/louhintaa tapahtuu hankealueella. Mikäli tuulivoimahankealueella on tarkoitus läjittää suuria määriä maa-aineksia, tulee näille kohteille hakea ympäristölupa maankaatopaikkana.

Kaavoitus

Itä-Suomen AVI huomauttaa, että ohjelman sivulla 45 on mainittu, että Honkamäki-Viidankankaan tuulivoimahankealue on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaiheen viranomaisehdotuksessa tuulivoimapotentiaalisiksi alueeksi (tv-1). Arviointiohjelmasta käy ilmi, että hankealue on vähintään kaksinkertainen kaavassa tuulivoimamerkinnällä esitettyyn tuulivoimapotentiaali/-tuotantoalueeseen verrattuna. Myös Toivakon kyläyhdistys ry huomauttaa, että Sonkajärven kunnan kaavoitettavaksi esittämä alue on laajempi kuin mitä Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheessa on esitetty.

Kainuun liitto pitää arviointiohjelmalla selkeänä ja siinä on huomioitu myös Kainuun maakuntakaavatilanne.

Solarwind Finland Oy toteaa ELY-keskukselle toimittamassaan mielipiteessä, että osa tuulivoimahankealueesta on Solarwindin vuokraamaa ja ettei se ole antanut lupaa alueen kaavoittamiseen YVA-ohjelmassa kuvatulle hankkeelle.

Maisema, kulttuuriympäristökysymykset sekä arkeologinen kulttuuriperintö

Kuopion kulttuurihistoriallisella museolla ei ole huomautettavaa YVA-ohjelmaan maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osalta. Lisälmen kaupunginhallitus puolestaan katsoo, että sähkönsiirtoreitin tulee kulkea olemassa olevaa Järvinlinjan johtoreittiä Pitkäkosken herkässä jokimaisemassa. Uutta johtokäytävää ei tule toteuttaa. Hankkeen maisemallisia vaikutuksia tulee tarkastella myös lisälmen suunnasta. Useissa mielipiteissä kiinnitetään huomiota siihen, että voimaloilla ja sähkönsiirtolinjoilla olisi huomattavia paikallisia vaikutuksia alueen asukkaille ja kiinteistönomistajille. Osassa mielipiteissä vaikutusten katsotaankin muodostuvan kohtuuttomiksi yksittäisten kiinteistönomistajien kohdalla mutta myös laajemmin vaikuttavan asuinviihtyvyyteen ja mahdollisuuksiin mm. harjoittaa matkailuelinkeinoa. Mielipiteissä korostetaan, että maisemavaikutusten osalta tulee huomioida myös muista lähialueelle suunnitelluista tuulivoimahankkeista ja sähkönsiirtolinjoista aiheutuvat vaikutukset.

Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa, että maisemavaikutuksia arvioitaessa tulee valokuvasovitteita tehdä riittävästi. Valokuvasovitteita olisi hyvä tehdä ainakin alueen länsipuolen vesistöjen rannoilta, missä lähin asutus sijaitsee sekä läheisiltä korkeimmilta mäkilalueilta. Erityisesti tulee huomioida ne kiinteistöt, jotka jäävät useamman suunnitellun tuulivoimahankkeen välimaastoon. Niiltä katsottaessa maisemavaikutukset ovat erilaiset, koska voimaloita voi näkyä useassa suunnassa. Toivakon kyläyhdistys ry puolestaan toteaa, että voimaloiden koosta johtuen ne tulevat vaikuttamaan maisemaan laajoilla alueilla. Yhdistys vaatii, että havainnekuvia on tehtävä riittävästi eri puolilta aluetta ja jokaisesta asutusta kiinteistöstä 3 km säteellä.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo huomauttaa arkeologisen kulttuuriperinnön osalta, että hankealueelta tunnetaan yksi ennestään tunnettu mahdollinen muinaisjäännös (Kalliomäki, tervahauta). Lisäksi alueelta on peruskarttamerkinnoissa mainittuna mm. tervahautoja, miiluja ja tiiliraana. Alue on arkeologisesti potentiaalista erityisesti historiallisen ajan osalta. Museon lausunnossa tuodaan tarkemmin esille, kuinka arkeologiset selvitykset on tehtävä ja kuinka mahdolliset kohteet on huomioitava hankkeen jatkosuunnittelussa ja rakentamisen yhteydessä.

Osallistuminen

Suomen metsäkeskus huomauttaa, että kaikki maanomistajat eivät välttämättä asu hankealueella, joten pelkkä asukaskysely ei ole riittävä toimenpide, vaan tulisi tehdä erillinen maanomistajille suunnattu postikysely. Vastaavaa esittävät myös MTK Metsänomistajat ym. omassa lausunnossaan.

Ylä-Savon ympäristölautakunnan mukaan asukaskyselyn onnistumiseksi tulee siitä jakaa tietoa mahdollisimman laajasti, jotta kyselyyn saadaan

riittävästi vastauksia. Kyselyn täyttäminen paperisena on ehdottomasti mahdollistettava.

Suomen riistakeskus korostaa, että arvioinnissa tulee hyödyntää myös paikallisten metsästysseurojen sekä alueella toimivan Sonkajärven riistanhoitoyhdistyksen asiantuntemusta. Paikallisilta metsästysseuroilta ja riistanhoitoyhdistykseltä voi saada arvokasta lisätietoa esimerkiksi metson ja teeren soidinten sijainneista sekä mahdollisista riekkoreviireistä.

Toivakon kyläyhdistys huomauttaa, että arviointiohjelmaan merkityistä osallistahoista puuttuvat Toivakon kyläyhdistys ry sekä Toivakon Erätoverit ry. Yksityishenkilöiden mielipiteissä todetaan lisäksi, että osallisena ei myöskään ole huomioitu Hirvijärven Erämiehiä tai TPO:n Erää.

Itä-Suomen AVI korostaa osallistumismahdollisuuksien tarjoamista hankkeen kaikissa suunnitteluvaiheissa. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulee hyödyntää myös terveydensuojelun, ympäristöterveydenhuollon ja sosiaalityön asiantuntemusta. AVI pitää tärkeänä vuorovaikutteisten yleisötilaisuuksien järjestämistä riittävän aikaisessa hankkeen valmisteluvaiheessa siten, että alueen asukkailla olisi aito vaikuttamismahdollisuus myös keskustelun kautta tuoda näkemyksiään esille.

Iisalmen kaupunginhallitus edellyttää, että YVA-hankkeen osalta on pyydettävä lausuntoja myös Iisalmen alueella toimivilta järjestöiltä.

Joissain mielipiteissä tuodaan esille, että hankkeen alkuvaiheen tiedottaminen on ollut puutteellista ja tieto lähialueen asukkailla on tullut vain ns. puskaradion kautta. Lisäksi todetaan, että hankkeesta vastaavalta ei ole saatu vastauksia tälle YVA-ohjelman nähtävilläpitovaiheen aikana esitettyihin tarkentaviin kysymyksiin.

Vaikutukset ihmisiin, elinkeinoihin ja muihin maankäyttömuotoihin

Useissa lausunnoissa ja mielipiteissä korostetaan hankkeesta aiheutuvien maisema-, melu- ja välkevarjostusvaikutusten huomioimista arvioinnissa ja hankesuunnittelussa. Lisäksi vaaditaan myös voimajohdosta aiheutuvien vaikutusten selvittämistä ml. niiden aiheuttamat terveysvaikutukset.

Toivakon kyläyhdistys edellyttää, että myös hankkeen vaikutus aineellisen omaisuuden arvoon on arvioitava. Tätä edellytetään myös useissa yksityishenkilöiltä tulleissa mielipiteissä. Mielipiteissä vaaditaan, että tuulivoiman mahdollisesti tuottamien verotulohyötyjen rinnalla tulisi myös punnita niistä aiheutuvia haittoja. Taloudelliset arvot eivät saa mennä kuntalaisten hyvinvoinnin edelle. Mielipiteissä todetaan, että hankkeen toteuttaminen voi vähentää muuttohalukkuutta Sonkajärvelle tai lisätä poismuuttoa.

AVI:n mukaan ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia tulisi arvioida riittävän laaja-alaisesti. Kokonaisvaikutusten osalta merkitsevää on myös se, kuinka arvioinnissa huomioidaan vaikutukset elämäntapaan ja elämänlaatuun,

25.10.2023

esimerkiksi päivittäisiin elämis- ja liikkumismahdollisuuksiin, sosiaalisiin suhteisiin, viihtyvyyteen, turvallisuuteen sekä mielikuviin terveydestä ja turvallisuudesta. Täten myös kokemuksellisuudelle tulisi antaa arvioinnissa painoarvoa. Se voi olla välillinen tekijä myös terveyshaittojen syntyyn. Lisäksi vallitsevassa tilanteessa tulee suhtautua kriittisesti lähtötietojen ajantasaisuuteen sekä niiden varmistamiseen, koska eri hankkeista ei vielä ole välttämättä saatavilla kaikkea tietoa tai se on päivittymässä.

Sonkajärven kunnanhallitus edellyttää, että hankkeen vaikutukset matkailuelinkeinoon tulee huomioida YVA-ohjelmassa esitettyä tarkemmin. Mielipiteissä tuodaan esille, että tuulivoimahankkeen maisemalliset vaikutukset, tuulivoimaloista aiheutuva melu sekä maankäytön muutos vaikuttaisivat mm. lähialueella harjoitettavaan matkailuelinkeinoon, joka vahvasti nojaa alueen alkuperäiseen luontoon.

Suomen metsäkeskus esittää, että YVAssa arvioidaan laajasti osana elinkeinovaikutuksia myös vaikutus alueella harjoitettavaan metsätalouteen. Vastaavaa esittävät myös MTK Metsänomistajat ym. omassa lausunnossaan. Asia nousee esille myös mielipiteissä, joissa korostetaan varsinaisen hankkeen rinnalla myös voimajohtolinjan aiheuttamia haittoja mm. metsätaloudelle. MTK Metsänomistajien mukaan tulisi selvittää mahdollisuus uudenlaisten pylväsmallien käyttämiseen sekä muihin keinoihin, joilla linjojen alle jäävän maa-alue voidaan pitää mahdollisimman pienenä. Tulee myös tarkastella, päästäisiinkö jollain muulla kuin YVA-ohjelmassa esitetyllä ratkaisulla lyhyempään siirtolinjaan.

Suomen Metsästäjäliiton Pohjois-Savon piiri ry:n mukaan arvioinnissa ja hankesuunnittelussa tulee huomioida metsästysmahdollisuuksien säilyminen alueella ja metsästyksen virkistyskäyttöarvo asukkaille. Suomen riistakeskuksen mukaan arviointiohjelmassa mainitut suorat vaikutukset metsästyksen harjoittamiseen, kuten metsästyksen ja sitä kautta mm. hirvieläinten kannansäätelyyn voimaloiden lähialueilla ja mahdolliset laajemmatkin vaikutukset esim. ampumasektoreiden rajoittumisen kautta tulee arvioinnissa tarkastella huolellisesti yhdessä paikallisten metsästysseurojen kanssa.

Toivakon kyläyhdistys ry huomauttaa, että hankealueen läheisyydessä Iso-Löytölänjärven etelärannalla sijaitsee kyläyhdistyksen ylläpitämä uimaranta. Kyläyhdistys myös huomauttaa, että alueen muuttuessa teollisuusalueeksi virkistyskäyttömahdollisuudet heikkenevät ja myös metsänhoito hankealueella muuttuu vaaralliseksi.

Mielipiteissä tuodaan esille, että hankealue on tärkeä mm. metsästyksen, marjastuksen ja muun luonnossa liikkumisen kannalta. Nämä arvot menetetään hankkeen toteutuessa. Useissa yksityishenkilöiden mielipiteissä korostetaan hankkeen huonoa sopivuutta maaseutumaiseen elinympäristöön. Hanke vähentäisi alueen virkistyskäyttömahdollisuuksia ja tätäkin kautta heikentäisi asuinviihtyvyyttä.

Melu

Useissa mielipiteissä kiinnitetään huomiota tuulivoimaloista aiheutuviin meluhaittoihin. Mielipiteissä todetaan muun muassa se, että arviointia on tarkoitus tehdä vanhentunein menetelmin eli mallinnuksin, jotka on tarkoitettu olennaisesti nyt suunniteltuja voimaloita matalammille voimalakorkeuksille. Lisäksi vaaditaan voimaloista aiheutuvien infraäänien selvittämistä, koska nämä voivat levitä laajoillekin alueille. Meluvaikutusten arvioinnissa vaaditaan huomioitavaksi myös valtatie 5:n liikenne sekä muut lähialueelle suunnitellut tuulivoimahankkeet. Edelleen todetaan, että meluvaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa on huomioitava se, että voimaloita ollaan nyt sijoittamassa hiljaiselle, erämaaluonteiselle maaseutualueelle.

Ylä-Savon ympäristölautakunnan mukaan melu- ja välkemallinnukset tulee tehdä vastaavanlaisilla tuulivoimalamalleilla (sama teho/koko/muoto), kuin mitä alueelle on suunniteltu. Ulkomelutasojen tulee lähimmissä asutuksissa selkeästi alittaa Valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista (1107/2015) annetut ohjearvot.

Toivakon kyläyhdistys edellyttää, että melumallinnuksissa on huomioitava myös eri tuulivoimahankkeista aiheutuvat yhteisvaikutukset ja voimaloiden välinen etäisyys toisistaan tulee olla vähintään 2 km.

Vaikutukset luontoympäristössä

Metsähallitus korostaa vaikutusten huolellista selvittämistä Vahtisuo ja lähistön vanhat metsät (SAC FI0600014) Natura 2000-alueen osalta myös sen linnustollinen merkitys huomioiden. Metsähallitus korostaa ekologisten yhteyksien säilymisen tärkeyttä etenkin soista ja vanhoista metsistä koostuvien suojelualueiden lähellä. Metsähallituksen mukaan myös hankkeen vaikutukset metsäpeuran kannalta on arvioitava. Hankealueen välittömään läheisyyteen tai sen vaikutusalueelle sijoittuu muutamia Natura-alueita, joiden suojeluperusteisiin on esitetty lisättäväksi Metsäpeura. Natura-alueista Laakajärven metsät ja suot, Vahtisuo ja lähistön vanhat metsät sekä Tavisuo ovat potentiaalisia metsäpeuran kesäelinympäristöjä Suomenselän ja Kainuun kannan välissä. Lisäksi Talaskankaan alue on tärkeä kesä- ja syyslaidunalue. Alueen piirteet huomioon ottaen hankealueella ja sen läheisyydessä on metsäpeuralle soveliaita elinympäristöjä myös Natura-alueiden ulkopuolella. Myös Suomen riistakeskus korostaa hankealueen ja sen ympäristön merkitystä metsäpeuran kantojen elinvoimaisuuden kannalta. Riistakeskus pitää sinällään hyvänä, että arviointiohjelman mukaan hankkeen vaikutuksia on tarkoitus tarkastella yhdessä muiden lähialueelle suunniteltujen tuulivoimahankkeiden kanssa.

Lintuyhdistys Kuikka ry toteaa sekin Vahtisuon olevan linnustollisesti tärkeä alue, jonka vuoksi ko. alueelle kohdistuvat häiriövaikutukset tulee huomioida arvioinnissa ja hankkeen suunnittelussa. Yhdistys toteaa myös, että jo tehdyt tai tehtäväksi esitetyt linnustokartoitukset ovat vain yhdeltä pesintäkaudelta. Tarvitaan pidempiaikaisia selvityksiä ja jälkiseurantaa,

jotta hankkeen vaikutukset tulevat riittävästi arvioituksi. Yhdistys huomauttaa myös, että hankealueella on useita petolintujen pesimäreviirejä, jotka tulee ottaa huomioon hankesuunnittelussa. Edelleen yhdistys korostaa linnustovaikutusten huomioon otamista sähkönsiirron yhteydessä sekä tarvetta metsäkanalintujen soidinalueiden säilyttämiseen hankealueella. Yhdistys myös huomauttaa, että Pohjois-Savossa jo toiminnassa olevat ja kaikki suunnitteilla olevat tuulivoimalat yhdessä tulevat aiheuttamaan merkittävän esteen muuttoaikaan erityisesti isoille linnuille, kuten joutsenille, kurjille ja hanhille sekä suurikokoisille petolinnuille. Ylä-Savon kautta muuttavista piekanoista suurin osa muuttaa Metsärinteen, Kurvilanmäen ja Honkamäki-Viidankankaan - tuulivoimahankealueiden kautta. Tämän takia on tärkeää, että hankkeiden yhteisvaikutukset muuttolintuihin selvitetään. Vastaavaa edellyttävät myös Iisalmen Luonnon Ystävät ry ja Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry yhteislausunnossaan.

Luonnonvarakeskus (LUKE) huomauttaa, että kanalintujen esiintymisen selvittämiseksi suunnittelualueella olisi hyvä tehdä soidinpaikkaselvitykset useampana peräkkäisenä vuotena. Tällöin soidinpaikkaselvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys. Hankealueella saattaa esiintyä kaikkia neljää suurpetoa. Suurpetojen osalta tehdyt selvitykset mahdollistavat vain karkean arvion ko. lajien esiintymisestä alueella. Alueen merkitystä näiden lajien lisääntymis- ja levähdysalueina ei voida näiden selvitysten avulla määrittää. Selostusvaiheessa tulee kiinnittää huomiota erityisesti ympärillä sijaitsevien tuulivoimahankkeiden ja tulevien tuulivoimasuunnitelmien yhteisvaikutuksiin laajemmassa mittakaavassa. Lisäksi on tärkeää keskittyä ekologisten yhteyksien säilyttämiseen. LUKE huomauttaa myös, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. susi, karhu) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita.

Iisalmen Luonnon Ystävät ry ja Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry toteavat, että metsäisille ja soisille alueille sijoittuva hanke tulee väistämättä vähentämään luonnon monimuotoisuutta ja pirstomaan elinympäristöjä. Tämän vuoksi tulisi selvittää mahdollisuudet luonnonsuojelulain mukaisen vapaaehtoisen kompensaation käyttöön osana hankkeen haittojen lieventämistä. Vastaavaa esittää myös Ylä-Savon ympäristölautakunta omassa lausunnossaan.

Iisalmen Luonnon Ystävät ry ja Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry:n mukaan YVA-selostukseen on myös selvitettävä, kuinka voimalarakentaminen ja huoltotiet vaikuttavat alueen soiden vesitalouteen. Vaikutukset tulee minimoida. Luontojärjestöjen mukaan alue voi olla potentiaalista saukon elinympäristöä ja tähän mennessä tehdyt havainnot viittaavat siihen, että saukon esiintymistä alueella tulee selvittää vielä tarkemmin. Myös Toivakon kyläyhdistys ry huomauttaa, että hankealue sijoittuu erämaaluonteiselle ja soiselle alueelle, jossa on vielä runsaasti ojittamattomia avosoita.

25.10.2023

Suomen Metsästäjäliiton Pohjois-Savon piiri ry huomauttaa, että alueella esiintyvät eläinlajit tulee huomioida arvioinnissa. Toivakon kyläyhdistys ry edellyttää viitasammakon esiintymisen selvittämistä, koska alueelta on tehty havaintoja ko. lajista. Yhdistyksen mukaan myös pöllöselvitys on tehtävä uudelleen, koska alueella oli selvityksen aikaan hakkuutyömaa. Alueella on yhdistyksen mukaan myös vakiintunut karhu-, ilves- ja ahmakanta sekä runsas hirvikanta. Havaintoja on useilta vuosilta riistakameroilla tehtynä.

Useissa mielipiteissä tuodaan esille alueelta tehtyjä lajihavaintoja, joihin kuuluvat mm. hirvi, karhu, ahma, ilves, susi, viitasammakko, liito-orava sekä useat lintulajit (pesivänä ja muuttavana). Hankkeen nähdään tuhoavan ja pirstovan elinympäristöjä ja tätä kautta vaikuttavan kielteisesti useiden eläinlajien elinmahdollisuuksiin. Elinympäristöjä pirstovan vaikutusten kohdalla huomioon tulee ottaa myös sähkönsiirtolinjan rakentaminen.

Suomen metsäkeskuksen mukaan arvioinneissa tulee huomioida myös käytöstä poistuvan metsäpinta-alan määrä (ha) sekä tuulivoimapuiston että voimajohtolinjojen alueella. Hankkeen metsäalueita pirstovaan vaikutukseen ja sen johdosta poistuvan puuston määrään kiinnitetään huomiota myös useissa mielipiteissä.

Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa, että luonto- ja kasvillisuusselvitys tulee tehdä sähkösiirtoreitin koko matkalta.

Iisalmen Luonnon Ystävät ry:n ja Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry:n mukaan voimaloista mahdollisesti irtoavan mikromuovin määrä ja vaikutukset tulee selvittää. Vastaavaan seikkaan kiinnitetään huomiota Toivakon kyläyhdistys ry:n lausunnossa sekä useammassa yksityishenkilön mielipiteessä.

Iisalmen Luonnon Ystävät ry:n ja Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry:n mukaan YVAan tulee sisällyttää myös suunnitelma siitä, kuinka haitallisten vieraslajien leviäminen hankkeen rakennustöiden yhteydessä saadaan estettyä.

Arviointiohjelmaan sisältyvät tiedot ja niiden oikeellisuus, arvioinnin epävarmuustekijät

Useissa mielipiteissä tuodaan esille, että tuulivoimaloiden ympäristövaikutuksiin liittyy epävarmuuksia mm. melumallinnusohjeiden puutteellisuuden vuoksi tai jo pelkästään siksi, että kyse on uudesta energiantuotantotavasta, jonka pitkäaikaisvaikutuksia ei vielä tunneta. Mielipiteissä todetaan lainsäädännön olevan tällä hetkellä puutteellista ja esitetäänkin hankkeen suunnittelun keskeyttämistä siksi kunnes tuulivoimarakentamista koskeva sääntely on ajan tasalla.

Itä-Suomen AVI:n mukaan epävarmuutta arviointeihin tuo Pohjois-Savoon ja lähialueelle suunnitellut lukuisat tuulivoimahankkeet ja niiden eritahtinen eteneminen. AVI myös huomauttaa, että arviointia tekevien

asiantuntijoiden riittävään erityisasiantuntemukseen tulee kiinnittää huomiota. Asia on myös raportoitava siten, että arviontien suorittajien asiantuntemusta on mahdollista arvioida selostusvaiheessa.

Yksityishenkilöiden mielipiteissä todetaan, että arviointiohjelmaan sisältyvät kartat ovat epätarkkoja sekä varsinaisen tuulivoima-alueen että sähkönsiirron osalta. Sähkönsiirron osalta olisi tullut esittää myös tarkemmin se, miten hanke suhtautuu nykyiseen Järvinlinjaan ja sitä koskeviin laajennussuunnitelmiin.

Toivakon kyläyhdistys ry huomauttaa lukuun 3.1.1 (asutus), että 1,5 km etäisyydellä suunnitelluista voimaloista sijaitsevat myös Löytölänmäki, Kallionmäki ja Huttula.

Liikenne ja viestintäyhteydet

Väyläviraston mukaan liikennevaikutusten arviointi on esitetty YVA-ohjelmassa riittävällä tasolla. Virasto huomauttaa, että suunnittelun aikana on riittävän varhaisessa vaiheessa kiinnitettävä huomiota myös tuulivoimaloiden osien varastointiin ja kuljetuksiin liittyviin kysymyksiin. Viraston lausunnossa on yksityiskohtaisemmin avattu suunnittelussa huomioitavia kysymyksiä.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuurivastuualue toteaa, että YVA-selostukseen on lisättävä kartta, jossa näkyy esimerkiksi erikoiskuljetusreitit satamista hankealueelle. Vaikutuksia tulee arvioida koko kuljetusreitille, vaikka pääpaino arvioinnissa onkin hankkeen lähialueella. Vastuualue huomauttaa, että YVA-selostukseen liikennevaikutuksia tulee tarkastella liikenteen sujuvuuden, liikenneturvallisuuden sekä teiden ja siltojen kunnon näkökulmasta. Osana vaikutustenarviointia tulee myös selvittää rakentamisaikaisten kuljetusten häiriövaikutukset teiden varteen sijoittuvalle asutukselle. Vastuualueen lausunnossa on tuotu tarkemmin esille arvioinnissa huomioitavia näkökohtia sekä arvioinnin tukena toimivia ohje- ja opasmateriaaleja.

Teleoperaattoreista Elisa Oyj huomauttaa, että hankkeen vaikutusalueella saattaa olla tarvetta rakentaa korvaavaa verkkoa ja että vaikutusalueella on Elisan radiolinkkijärjestelmiä 1–3 kpl. Telia Finland Oyj toteaa, että mikäli tulevien sähkönsiirtojohtojen reitit tulevat kulkemaan operaattoreiden johtojen läheisyydessä, tuulivoimahankkeen toimesta on tehtävä erikseen vaarajänniteselvitys (risteämät ja rinnakkain kulkevat johdot). Digita Oy huomauttaa, että tuulivoimaloilla voi olla vaikutusta antenniverkon tv-lähetyskäyttöön, jolloin ne voivat vaikuttaa mm. viranomaisten vaaratiedotteiden lähetykseen. Digita korostaa, että tuulivoimaloiden tv-lähetyskäyttöön mahdollisesti aiheuttamien häiriöiden korjaaminen kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista.

Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa arviointiohjelmasta, koska hanke sijoittuu yli 20 km etäisyydelle sen lähimmästä säätutkasta.

5 YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO ARVIOINTIOHJELMASTA

Yleistä

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan Honkamäki-Viidankangas -tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma täyttää YVA-lainsäädännössä arviointiohjelmalle asetetut sisältövaatimukset. Arviointiohjelma pitää sisällään perustiedot hankkeesta, hankkeesta vastaavasta sekä hankkeen suunnitteluajataulusta ja suunnitteluun liittyvistä viranomaismenettelyistä. Myös YVAan liittyviä osallistumisjärjestelyjä on kuvattu. YVA-ohjelmassa on tarkasteltu hankkeen liittymistä muihin hankkeisiin ohjelmavaiheen edellyttämällä tarkkuudella. Myös hankkeen vaihtoehtoja on kuvattu ohjelmavaiheen edellyttämällä tarkkuudella. Hankkeelle on esitetty riittävä määrä erilaisia vartenotettavia toteuttamisvaihtoehtoja. Arviointiohjelma sisältää hankealueen ympäristön nykytilakuvauksen. Lisäksi ohjelmasta ilmenee, mitä vaikutuksia YVA-menettelyn aikana tullaan arvioimaan ja kuinka vaikutustenarviointi on tarkoitus toteuttaa. Arviointiohjelman perusteella hankkeesta vastaavalla on käytössään riittävät asiantuntijaresurssit arviointien suorittamiseen.

Honkamäki-Viidankangas -tuulivoimahankkeen YVA-ohjelma on sisällöllisesti kattava ja sen luvusta 4 ilmenee, että hankkeesta vastaava on jo etukäteisesti tunnistanut hankkeen todennäköisesti merkittäviksi vaikutuksiksi teollisen kokoluokan tuulivoimahankkeille tyypillisinä pidetyt ympäristövaikutukset. Yhteysviranomaisen korostaa, että tulevassa arvioinnissa tulee varsinaisen tuulivoima-alueen rinnalla kiinnittää asianmukaisesti huomiota myös sähkönsiirrosta aiheutuviin vaikutuksiin, koska sähkönsiirrolla voi olla paikallisesti merkittäviä vaikutuksia suhteellisen kaukanakin varsinaisesta tuulivoima-alueesta. Sähkönsiirron huomioimisen tärkeyttä tässä hankkeessa korostaa se, että YVA-ohjelmassa esitetyn suunnitellun uuden voimajohtoyhteyden alueelle on jo rakentumassa Fingridin uusi 400+110 kV voimajohtolinja olemassa olevan voimajohdon yhteyteen (so. Järvilinjan vahvistaminen). Tulevan arvioinnin lähtökohdaksi tuleekin ottaa tilanne, jossa [Järvilinjan vahvistamishanke](#) toteutuu.

Yhteysviranomaisen katsoo, että mikäli kaikkiin arviointiohjelman luvussa 4 tunnistettuihin vaikutuksiin kiinnitetään tulevassa arvioinnissa riittävästi huomiota, tulevat hankkeen merkittävät vaikutukset YVA-menettelyn kuluessa todennäköisesti tunnistetuiksi ja arvioiduksi riittävällä tarkkuudella. Tärkeää kuitenkin on, että yksittäisten arviointitulosten lisäksi hankkeesta vastaava YVA-selostuksessa *esittää perustellut johtopäätökset Honkamäki-Viidankangas tuulivoimahankkeen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista sekä konkreettisista mahdollisuuksista haittojen lieventämiseen*. Tässä kokonaistarkastelussa on huomioitava, että edellä jo mainitun Järvilinja-voimajohtohankkeen lisäksi hankealueen

läheisyyteen on suunniteltu muitakin tuulivoimahankkeita, jotka toteutuessaan voivat voimistaa Honkamäki-Viidankangas -hankkeen vaikutuksia. Tämän vuoksi yhteisvaikutusnäkökulman huomioimiseen on kiinnitettävä tulevilla YVA-arvioinneissa erityistä huomiota.

Yhteysviranomaiselle toimitetun Honkamäki-Viidankangas -tuulivoimahankkeen YVA-ohjelman erityisinä laadullisina heikkouksina voidaan pitää 1) hankkeen teknisen kuvauksen yleispiirteisyyttä, 2) ohjelmaan sisällytettyjen karttakuvien heikkokkoa resoluutiota sekä 3) Järvilinjan vahvistamishankkeen jäämistä vähäiselle huomiolle hankealueen nykytilakuvauksessa. Arviointiohjelmassa on myös varsin yleispiirteisesti kuvattu 4) muita lähialueen tuulivoimahankkeita sekä avattu sitä, kuinka yhteisvaikutusten arviointi tullaan nyt alkavan YVA-menettelyn kuluessa toteuttamaan. Edellä mainittuihin seikkoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota YVA-selostusta laadittaessa. Arviointiohjelmaan jääneistä puutteista huolimatta se kuitenkin antaa riittävän lähtökohdan tulevalle vaikutustenarvioinnille. Olennaista on, että tuleva ympäristövaikutusten arviointi myös toteutetaan nyt esitetyn arviointiohjelman mukaisesti ja seuraavassa esitettävät yhteysviranomaisen täydentävät näkemykset huomioiden. Hankkeesta vastaavan ja arviointia tekevien ao. alojen asiantuntijoiden tulee tämän yhteysviranomaisen lausunnon lisäksi käydä läpi myös kaikki muut YVA-ohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet sekä ottaa niissä esitetyt tiedot tarpeellisessa määrin huomioon arviointeja tehdessään.

Yhteysviranomaisen yksityiskohtaiset huomiot ja kannanotot arviointiohjelman sisältöön:

Hankekuvaus ja hankkeen vaihtoehdot

YVA-ohjelmasta käy riittävästi ilmi se, mistä hankkeessa on kyse ja millaisille eri toteutusvaihtoehdoille sen vaikutukset on tarkoitus arvioida. Arviointiohjelman erityisenä laadullisena puutteena voidaan pitää siihen sisällytettyjen karttojen heikkokoa laatua. Erityisesti kartoista 1–5 ja 9–10 olisi jo ohjelmavaiheessa tullut esittää parempilaatuiset versiot. Asia tulee korjata YVA-selostukseen. Tarvittaessa selostukseen tulee sisällyttää erillisiä tarkempia liitekarttoja voimala-alueesta mutta myös koko sähkönsiirtoreitistä. Hankkeesta vastaavan tulee huomata, että osallisten kiinnostuksen kohteena voi kokonaiskuvan lisäksi olla myös se, kuinka yksittäiset voimalat tai sähkönsiirtoreitit sijoittuvat suhteessa näiden omiin kiinteistöihin.

Lukuun 1.6 sisältyvä hankkeen tekninen kuvaus on yleispiirteinen, joskin ohjelmavaiheeseen riittävä. Kuvausta tulee täydentää arviointiselostukseen sekä voimaloiden että sähkönsiirron osalta. Tekstikuvauksen rinnalla tulee käyttää esim. valokuvia jo toteutetuilta voimalakohteilta tai muuten asioita havainnollistavia mallipiirroksia. Teknisessä kuvauksessa tulee voimaloiden ja niiden rakentamisen (ml. tarvittavat huoltotiet) lisäksi kuvata sähkönsiirron toteutustapa (kV, mahdolliset pylväsmallit, voimajohtolinjojen leveys). Hankealueelle

suunnitellut sisäinen sähköasema ja energiavarasto tulee nekin sisällyttää tekniseen kuvaukseen.

Osassa arviointiohjelmasta annetuista mielipiteistä on kritisoitu sitä, ettei hankkeen sähkönsiirrolle ole esitetty pohjoiseen suuntaavaa reittivaihtoehtoa. Pohjoisen vaihtoehdon puuttumisen on nähty johtavan siihen, ettei arviointiohjelma täytä YVA-lain vaatimuksia vaihtoehtoasettelun osalta. Toisaalta on kritisoitu myös sitä, että hankkeella on ainoastaan kaksi vaihtoehtoa, joissa molemmissa voimaloiden määrä nousee huomattavan suureksi (32 tai 24 voimalaa) ja ympäristöllisesti kestävämpiä ratkaisuja olisi ollut mahdollista hakea voimalamäärää vähentämällä. *Sähkönsiirtokysymyksen osalta yhteysviranomaisen edellyttää, että arviointiselostuksessa hankkeesta vastaava esittää asianmukaiset perustelut sille, miksi sähkönsiirron osalta selvitettäväksi on valikoitunut vain niin sanottu eteläinen sähkönsiirtovaihtoehto.* Hankkeen ennakkoneuvottelussa 24.3.2023 hankkeesta vastaava on esittänyt perusteluksi erityisesti sen, että Fingrid Oyj on alustavasti pitänyt järkevimpänä ns. eteläistä liityntäsuuntaa. Tätä seikkaa ei kuitenkaan tuoda arviointiohjelmassa selkeästi esille. Yhteysviranomaisen pitää kantaverkkoyhtiön näkökantaa sinänsä asianmukaisena lähtökohtana YVA-vaihtoehtojen muodostamiselle ja rajaamiselle. Asia tulee kuitenkin perustella YVA-selostuksessa samalla arvioiden ainakin yleisellä tasolla kysymystä siitä, olisiko hankkeelle muita mahdollisia toteuttamiskelpoisia sähkönsiirron vaihtoehtoja. Tässä tarkastelussa on huomioitava myös mahdollinen yhteisvaikutus Kurvilanmäen tuulivoimahankkeen sähkönsiirron kanssa. Tarkasteluun otettujen voimalamäärien osalta yhteysviranomaisen pitää vaihtoehtoasettelua asianmukaisena, koska vertailukohtana varsinaisille hankevaihtoehdoille (VE1 ja VE2) YVAssa selvitetään aina myös niin sanottua nollavaihtoehtoa (hanketta ei toteuteta). Myös varsinaiset toteutusvaihtoehdot ovat voimalamäärissä katsottuna selvästi toisistaan eroavat ja muodostavat riittävän pohjan vaihtoehtovertailulle. Ehdottoman tärkeää kuitenkin on, että kaikkien selostuksessa esitettävien toteutusvaihtoehtojen vaikutukset arvioidaan yhdenmukaisella tavalla siten, että vaihtoehtojen vertailu mahdollistuu.

Solarwind Finland Oy on toimittanut ELY-keskukselle lausunnon, jossa se toteaa osan hankealueesta olevan sen vuokraamaa, eikä yhtiö ole antanut lupaa YVA-ohjelmassa kuvattun hankkeen toteuttamiselle. Yhtiö pyytää lausunnossaan, että ELY-keskus vapauttaa kaavoitusalueesta Solarwindin projektille kuuluvan alueen. Tältä osin ELY-keskus toteaa, että kaavoitukseen liittyvistä seikoista vastaa Sonkajärven kunta, jolle ELY-keskus on lähettänyt Solarwindin lausunnon tiedoksi.

YVA-menettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestäminen

YVA-menettelyn merkitystä, etenemistä ja siihen liittyvää osallistumista on arviointiohjelmassa kuvattu riittävästi. Hankkeesta vastaavan vastuulla on varmistaa, ettei hanketta koskeva osallistuminen jää vain YVA-menettelyyn sisältyvien virallisten kuulemisten varaan. Osassa YVA-ohjelmasta annettuja mielipiteitä todetaan, ettei hankkeen seurantaryhmäkutsu ole

25.10.2023

tavoittanut kaikkia alueella aktiivisesti toimivia yhdistyksiä (metsästysseurat, kyläyhdistykset). Hankkeesta vastaavan on näin ollen syytä käydä ohjelmasta annetut mielipiteet ja lausunnot läpi sekä tarvittaessa täydentää seurantaryhmään kutsuttavia tahoja.

Liittyminen muihin menettelyihin sekä hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

Hankkeen edellyttämiä lupa- ja hyväksymispäätöksiä on kuvattu arviointiohjelmassa riittävästi ja tarkastelussa on huomioitu tuulivoimarakentamisen näkökulmasta keskeiset tuulivoimaosayleiskaava sekä rakennuslupa. Yksittäisenä huomiona todettakoon, että arviointiohjelmassa on useampaan otteeseen mainittu, että tarvittaessa tuulivoimaloille tullaan hakemaan ympäristölupaa. Ohjelmassa olevan toiston vuoksi lukijalle voi muodostua se käsitys, että ympäristöluvitusta olisi tuulivoimahankkeissa nykyisellään tavanomainen käytäntö mitä se ei kuitenkaan ole. Asia on syytä selventää YVA-selostukseen.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheen päivitys on parhaillaan menossa, joten maakuntakaavaa koskeva osio on varauduttava päivittämään YVA-selostukseen. Lisäksi esimerkiksi luonnonsuojelulain mukaisia lupapäätöksiä on selostuksessa syytä kuvata tarkemmin siinä tapauksessa, että arvioinnit viittaavat tällaisia hankkeen toteuttamiseksi tarvittavan. Myös sähkönsiirtolinjojen rakentamiseen liittyviä lupa- ja muita menettelyjä on arviointiselostuksessa tarpeellista avata kuvaten myös näihin liittyvät osallistumisjärjestelyt.

Natura-arvioinnin tarpeen osalta ks. luontovaikutuksia koskeva osio jäljempänä.

Vaikutusalueen rajausta, vaihtoehtojen vertailu ja vaikutusten merkittävyyden määrittäminen

Arviointiohjelman luvussa 4.3 esitettyjä tarkastelualueen rajauserusteita voidaan pitää lähtökohtaisesti asianmukaisina. Hankkeesta vastaavan tulee kuitenkin varmistua siitä, ettei hankkeen merkittäviä vaikutuksia jää tunnistamatta etukäteen tehtyjen kilometrirajausten vuoksi. Tärkeää on, että maisemallisten vaikutusten arvioinnissa huomioidaan riittävästi myös sähkönsiirtolinjan maisemalliset vaikutukset sekä Honkamäki-Viidankangas -tuulivoimahankkeen yhteisvaikutukset muiden lähialueelle suunniteltujen tuulivoimahankkeiden kanssa. Tulevassa arvioinnissa ja YVA-selostuksen laadinnassa tulee tunnistaa myös eri vaikutusten väliset yhteydet ja se, että eri vaikutusten kumuloituminen samoille alueille voi lisätä niiden merkittävyyttä.

Vaikutusten arvioinnissa, vaihtoehtojen vertailussa ja vaikutusten merkittävyyden määrittämisessä on tarkoitus hyödyntää ns. IMPERIA -hankkeessa kehitettyä menetelmää. Tätä voidaan pitää asianmukaisena ratkaisuna, koska kyse on YVA-käytännössä vakiintuneesta menetelmästä. Vaikutusten merkittävyys on YVA-selostuksessa esitettävä kaikkien toteutusvaihtoehtojen osalta ja näitä keskenään vertaillen. YVA-

selostus on laadittava niin, että myös sähkönsiirron vaihtoehtoja on mahdollista vertailla keskenään.

Arviointiohjelman luvussa 4.2 (s. 88–89) on tunnistettu tuulivoimahankkeen todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Yhteysviranomaisen toteaa, että listaus on kokonaisuudessaan kattava, joskin arviointiohjelmavaiheessa tehtyjä painotuksia on syytä varautua muuttamaan arviointityön edetessä. Ohjelmassa esimerkiksi pohjavesivaikutukset on nostettu todennäköisesti merkittäviin vaikutuksiin, vaikka tuulivoimaloiden tai sähkönsiirtolinjojen alueelle ei todeta sijoittuvan luokiteltuja pohjavesialueita. Toisaalta liikennevaikutuksia ei merkittäviin vaikutuksiin ole nostettu, vaikka tuulivoimaloiden rakentamisaika on kohtuullisen pitkä ja edellyttää erityisjärjestelyjä tieverkolla. Lisäksi rakentamistöiden aikainen liikenne voi aiheuttaa erityistä häiriötä hankealueella ja sen läheisyydessä. Lisäyksenä lukuun 4.2 yhteysviranomaisen toteaa, että ihmisiin kohdistuvina vaikutuksina on YVA-selostuksessa huomioitava myös tuulivoima-alueen vaikutukset alueen yleisiin virkistyskäyttöarvoihin (luonnossa liikkuminen, marjastus, metsästys jne.). Samoin on tarkasteltava sitä, voisiko hanke toteutuessaan heikentää mahdollisuuksia mm. matkailu- ja metsätalouselinkeinojen harjoittamiseen hankealueen läheisyydessä. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös siihen, millaisia vaikutuksia hankkeella olisi aineellisen omaisuuden käyttöön etenkin voimaloiden ja sähkönsiirtolinjojen lähivaikutusalueella. YVA-ohjelmasta annetuista mielipiteistä käy myös ilmi, että paikoin uudella rakennettavaksi suunnitellulla voimajohtolinjalla voisi olla merkittävä vaikutus yksittäisten kiinteistönomistajien asemaan. Tällaiset kohteet on pyrittävä tunnistamaan arviointityön aikana. Edelleen hankkeen potentiaalisesti merkittävänä vaikutuksena on huomioitava tuulivoima-alueella tapahtuva maarakentaminen: kuinka paljon rakentamisessa tarvitaan maa- ja kalliokiviaineksia ja mistä nämä ovat saatavissa?

Kasvillisuus, eliöt, luonnon monimuotoisuus ja suojelualueet

Arviointiselostuksessa hankkeen luontovaikutuksia on yksittäisten lajien ja luontotyyppien lisäksi arvioitava myös yleisellä tasolla huomioiden maankäytön muutoksesta (tuulivoimalat ja niihin liittyvä infrastruktuuri) johtuva elinympäristöjen pirstoutuminen sekä rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvan melun ja lisääntyvän liikkumisen aiheuttama häiriö luonnonympäristölle. Tässä arvioinnissa on Honkamäki-Viidankankaan hankkeen lisäksi huomioitava myös yhteisvaikutus muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden sekä Fingridin Järvinlinjan vahvistamishankkeen kanssa. Arviointiselostukseen on myös tunnistettava ja arvioitava hankkeen mahdolliset vaikutukset ekologisiin käytäviin.

Arviointiohjelman mukaan hankkeella ei alustavasti nähdä olevan siinä määrin merkittäviä vaikutuksia Vahtisuo ja lähistön vanhat metsät -Natura-alueeseen, että Natura-arvioinnille tai edes sen tarvearvioinnille olisi tarvetta. *Yhteysviranomaisen kuitenkin katsoo tarpeelliseksi, että hanketoimija tekee vähintään Natura-arvioinnin tarveharkinnan Vahtisuo ja lähistön vanhat metsät Natura-kohteelle, koska osa siitä sijoittuu*

hankealueen sisäpuolelle. Vaatimusta tukee myös Metsähallituksen YVA-ohjelmasta antama lausunto. Metsähallituksen lausunnossa esitettyjen seikkojen lisäksi arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota myös meluun rakentamisen ja voimaloiden toiminnan aikana. Samalla on syytä tarkastella, onko Vahtisuo sellainen tuulivoimaloiden ulkomeluasetuksen tarkoittama virkistysalue, jolla tulee ottaa huomioon 45 dB päiväohjearvo. Natura-arvioinnin tarvearvio voidaan esittää YVA-selostuksen liitteenä.

Alueella on tehty tuoreita havaintoja kaikista suurpedoista ja hankealue jää tiedossa olevien susireviirien väliin. Luonnonvarakeskuksen (LUKE) arviointiohjelmasta antaman lausunnon mukaan arviointiohjelmassa esitetyt selvitykset eivät riitä kuvaamaan hankealueen merkitystä suurpetojen lisääntymis- ja levähdysalueina. Yhteysviranomaisen kehottaakin hankkeesta vastaavaa varmistamaan, että tällä on käytössään riittävät menetelmät suurpetoihin kohdistuvien vaikutusten selvittämiseksi. Vakiintuneiden arviointimenetelmien puuttuessa on arvioinnin pohjana käytetyt menetelmät ja tiedonlähteet syytä tuoda erityisen selkeästi esiin arviointiselostuksessa. Arviointia tehtäessä on syytä huomioida, että perustellussa päätelmässä yhteysviranomaisen on otettava kantaa hankkeen merkittäviin vaikutuksiin ml. eri vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuus. Tämän vuoksi hankkeesta vastaavan on arviointiselostuksessa esitettävä perusteltu asiantuntija-arvio siitä, kuinka hanke ja sen eri toteuttamisvaihtoehdot muiden lähialueiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset huomioiden mahdollisesti vaikuttaisi mm. susireviirien käyttöön, suden suotuisan suojelutason säilymiseen sekä suden lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin.

Tulevassa arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota myös hankkeen linnustolle aiheutuviin vaikutuksiin. YVA-selostuksessa on esitettävä arvio mm. hankkeen vaikutuksista piekanan muuttoreittiin mutta myös muihin alueen läpi muuttaviin lintuihin. Hankkeen muodostamaa estevaikutusta on arvioitava myös muut lähialueen tuulivoimahankkeet huomioon ottaen. Alueella ja sen läheisyydessä sijaitsevat petolintureviirit on huomioitava arvioinnissa. Myös sähkönsiirtoreitiltä on tunnistettava lintujen muuton, ruokailun ja levähdysten kannalta tärkeät alueet ja arvioitava sähkönsiirtoreitin vaikutuksia linnustoon. YVA-selostuksessa tulisi tunnistaa kohteet, joilla tarvitaan erityistoimenpiteitä (esimerkiksi huomiomerkinnät) törmäysriskin vähentämiseksi.

Hankkeen vaikutukset metsäpeuran liikkumiseen ja metsäpeurakantojen elinvoimaisuuteen on arvioitava mm. Metsähallituksen lausunnossaan esille nostamat näkökohdat huomioiden. Arvioinnissa on huomioitava muut lähialueelle sijoittuvat tuulivoimahankkeet ja niihin liittyvät sähkönsiirtoyhteydet.

Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota tuulivoimaloiden ja huoltotieverkoston rakentamisen vaikutuksiin jäljellä olevien suoluontotyyppien vesitalouteen. Sähkönsiirtoreitin länsipuolelle sijoittuvalla Vapunsuolla sijaitsee valtakunnallisessa LETOT-hankkeessa inventoitu lettonevarämeeksi tunnistettu kohde. Letot ovat Etelä-Suomessa äärimmäisen uhanalaisia luontotyyppinä ja ne tulee huomioida

arvioinnissa. Hankealueen ympäristössä on aktiivista soidensuojelun toteutusta Pohjois-Savon ELY-keskuksen toimesta ja uusia suojelualueita syntyy lähikuukausina usealla ilmansuunnalla, joskin aika kaukana varsinaisesta hankealueesta. Peruskartalla näkyy jo nyt Tetrisuon yksityismaan rauhoitusalue hankealueen eteläpuolella, joka puuttuu YVA-ohjelman kartoista. Kartat onkin syytä päivittää YVA-selostusta varten ja ottaa uudet kohteet huomioon vaikutusten arvioinnissa. Yhteysviranomaisella huomauttaa myös, että arviointiohjelmaan sisältyvässä hankealueen kuvauksessa on joitakin virheitä koskien esim. suojelukohteiden etäisyyttä hankealueesta. Kainuun puolen Varissuo ei sijaitse 6 km päässä hankealueesta. Tekstissä esitetyt etäisyydet on syytä tarkistaa kartaaltaan ja täsmentää tarkoittaako etäisyys etäisyyttä lähimpään voimalaan vai hankealueen rajaan. Luontovaikutusten osalta on syytä esittää todelliset etäisyydet kohteisiin. Nyt on tarkasteltu samalla tavalla kohteet etäisyydellä 10–20 km hankealueesta, joka on liian yleispiirteinen lähestymistapa. YVA-ohjelman kartan mittakaavasta johtuen alueen metsätieverkosto myös näyttää valmiimmalta, kuin mitä se todellisuudessa on. Useassa kohdassa kyse on vain moottorikelkkareitistä, joka sekin on paikoin ummessa, tai talviteistä soiden yli esim. voimalapaikalle T9. Tiestö ja sen parantamistarve tulee arvioida tarkemmin YVA-selostuksessa.

Useissa yhteysviranomaiselle toimitetussa lausunnoissa ja mielipiteissä on tuotu esille hankealueelta tehtyjä luontohavaintoja. Havainnot tulee tarpeellisessa määrin huomioida luontoselvityksiä suunniteltaessa ja niitä kohdennettaessa. Tärkeää on, että luontoselvitykset ulotetaan riittävän kattavana myös suunniteltujen voimajohtolinjausten alueelle. Arviointiohjelman mukaan suuri osa YVA-selostusta varten tehtävistä selvityksistä on toteutettu jo maastokauden 2023 aikana. Tästä huolimatta arviointeja on varauduttava täydentämään tulevilla maastokausilla, jos hankkeen merkittäviin vaikutuksiin jää epävarmuuksia. Arviointiselostuksessa on kuvattava tehdyt luontoselvitykset, näiden maantieteellinen ja ajallinen ulottuminen sekä käytetyt menetelmät. Lisäksi selostuksesta tulee ilmetä selvityksiin mahdollisesti liittyvät epävarmuustekijät sekä tarve pidempiaikaisten seurantojen toteuttamiseen (kaavavaiheessa mahdollisesti tarvittavat lisäselvitykset sekä muu pidempiaikainen seurantaohjelma).

Arvioitaessa hankkeen vaikutuksia lepakoihin on kiinnitettävä huomiota uusimpiin tietoihin näiden välttelykäyttäytymisestä suhteessa tuulivoimaloihin ([Gaultier ym. 2023](#)).

Uusi luonnonsuojelulaki (9/2023) tuli voimaan 1.6.2023. Arviointiselostukseen pykäläviittaukset on syytä päivittää voimassa olevan lainsäädännön mukaiseksi. Tulee myös huomioida, että luonnonsuojelulain luontotyypilikoima muuttui jossain määrin aikaisemmasta.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitava elinympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden näkökulmasta.

25.10.2023

Pääpainopiste arvioinnissa tulee olla lähialuevaikutuksissa. Erityisesti on arvioitava se, kuinka hankkeesta aiheutuvat vaikutukset yhdessä (so. esimerkiksi melu, välkevarjostus, maiseman muutos ja mahdollinen virkistyskäyttöarvon väheneminen yhdessä) vaikuttaisivat tuulivoima-aluetta lähimpänä sijaitsevaan loma- ja vakinaiseen asutukseen. Varsinaisen tuulivoima-alueen lisäksi ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi on tehtävä myös rakennettavaksi esitettyjen sähkönsiirtolinjojen osalta huomioiden se, että voimajohtolinjan vaikutukset voivat osin kohdistua sellaisillekin alueille (esim. lisalmessa), jonne varsinaisen tuulivoima-alueen merkittävät vaikutukset eivät välttämättä enää ulotu. Sähkölínjojen mahdollisista terveysvaikutuksista on esitettävä arvio YVA-selostuksessa.

Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioitaessa ja niiden merkittävyyttä määritettäessä on otettava huomioon kaikista muista arvioinnin osa-alueista saatavat tiedot. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnit onkin syytä ajoittaa arviointityön loppupuolelle vaiheeseen, jossa tiedot muiden vaikutustenarvioinnin osa-alueiden tuloksista on saatavissa (luonto, maisema, melu, välkevarjostus jne.) Erityistä huomiota ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä vaikutusten kumuloitumiseen. YVA-selostukseen tulee pyrkiä tunnistamaan kaikki ne alueet, joille kohdistuu useampia eri vaikutuksia Honkamäki-Viidankangas-hankkeesta. Myös tässä kohdin arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota eri tuulivoimahankkeista sekä Järvilinjan vahvistamishankkeesta aiheutuviin yhteisvaikutuksiin.

Arviointiohjelman luvun 2.5 perusteella hankkeesta vastaava aikoo osana YVA-menettelyä toteuttaa yleisökyselyn, johon voivat vastata kaikki asiasta kiinnostuneet. Yhteysviranomaisen pitää pääosin sähköisessä muodossa toteutettua kyselyä sinänsä riittävänä, jos tätä koskeva tiedotus järjestetään riittävän laajamittaisena (lehti-ilmoitukset ym.) ja myös hankkeen lisälmen kaupungin puolelle kohdistuvat vaikutukset huomioon ottaen. Sanotusta huolimatta yhteysviranomaisen katsoo, että lähialueen asukkaiden/kiinteistönomistajien lähestyminen postitse todennäköisesti lisäisi kyselyn vastaajamäärää ja osaltaan myös parantaisi hankkeesta tiedottamista. Yleisökyselyn toteutustavasta riippumatta sen tulokset, sisältö ja jakelun laajuus on raportoitava selkeästi YVA-selostuksessa. Kyselyn tulokset on otettava huomioon ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa, mutta lisäksi arvioinnin lähtöaineistona tulee hyödyntää myös YVA-ohjelmasta annettuja mielipiteitä, joissa suhtaudutaankin hyvin kriittisesti hankkeen toteuttamiseen.

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten osalta tulee arviointiohjelman luvussa 4.2 mainittujen keskeisten vaikutusten (melu- ja välkevarjostus, maisema, virkistyskäytönäkökulma) lisäksi huomioida myös elinkeinonäkökulma: Voisiko hanke toteutuessaan heikentää mahdollisuuksia mm. matkailu- ja metsätalouselinkeinojen harjoittamiseen hankealueella ja sen läheisyydessä? Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös siihen, millaisia vaikutuksia hankkeella olisi aineellisen omaisuuden käyttöön etenkin voimaloiden ja sähkönsiirtolinjojen välittömällä lähivaikutusalueella. Mikäli YVA-selostuksessa esitetään arvioita tuulivoimahankkeen

kuntataloudellisista hyödyistä, on niiden rinnalla tarkasteltava myös hankkeesta mahdollisesti aiheutuvia haittoja.

Useammassa mielipiteessä on kiinnitetty huomiota voimaloista irtoavaan mikromuoviin ja haitallisiin aineisiin sekä näiden ympäristö- ja terveysvaikutuksiin. Tämän vuoksi selostukseen on syytä asiantuntijan toimesta arvioida tämänkin riskin merkittävyyttä.

Mielipiteistä ilmenee, että hanke herättää suurta huolta lähialueen asukkaissa. Tämä on huomioitava yhtenä ihmisiin kohdistuvana vaikutuksena.

Kaavoitus

YVA-selostuksessa on tuotava esille hankkeen mahdollisesti edellyttämät kaavojen muutostarpeet. Selostuksessa on tarkasteltava myös kysymystä siitä, vaikuttaisiko hanke toteutuessaan muissa lähialueen kaavoissa vahvistettuun maankäyttöön tai ko. kaavojen toteuttamiseen. Myös sähkönsiirtolinjojen osalta on arvioitava niiden vaikutukset muihin maankäyttömuotoihin.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 (2. vaihe) päivitys on parhaillaan menossa. Maakuntakaavoituksen tilanne on tarpeen tarkistaa ja päivittää ajantasainen tilanne arviointiselostukseen. Arviointiselostuksessa on otettava kantaa tuulivoima-alueen laajuuteen ja sijoittumiseen suhteessa maakuntakaavamerkintöihin (selostuksen laatimishetkellä voimassa olevat maakuntakaavat sekä maakuntakaavan 2040 2. vaiheen päivitys). Lisäksi on tarkasteltava kysymystä siitä, miten hanke sopeutuu maakuntakaavoissa alueelle osoitettuun muuhun maankäyttöön.

Maisema ja kulttuuriympäristö sekä arkeologinen kulttuuriperintö

Alueen olennaiset maisema- ja kulttuuriympäristökysymykset on ohjelmassa yleisesti tunnistettu ja tuotu asianmukaisella tavalla esiin. Paikallisesti merkittävien kohteiden osalta kuitenkin todetaan, että *"Sonkajärvellä hankealueelle tai sen lähialueille ei ole laadittu paikallisesti arvokkaiden rakennettua kulttuuriympäristöä edustavien kohteiden inventointia."* Tältä osin ELY-keskus pitää aiheellisena, että lähdeaineistona hyödynnetään Sonkajärven kunnan laatimia rakennuskulttuurin inventointeja, joiden pohjalta on tehty myös julkaisu Sonkajärven rakennusperinnettä: ympäristö- ja rakennusinventointi, 1992. Yksi inventoiduista kohteista sijaitsee hankealueen rajan tuntumassa (Löytölän 1800-luvun puromylly - Pohjois-Savon ELY-keskus on tarkastanut kohteen tilan Pohjois-Savon virtavesien arkeologisen inventoinnin yhteydessä vuonna 2022) ja joitakin sen läheisyydessä. Koska inventoinnit ovat jo iäkkäitä, on hankkeen lähialueella sijaitsevien kohteiden nykytilanne aiheellista tarkistaa.

Ohjelmatekstin maininnan "hankealueella tai läheisyydessä ei ole kulttuuriympäristökohteita" (luku 4.2., s. 89) voi katsoa olevan virheellisen, sillä alle 2 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat myös kulttuuriympäristön tai

maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti tärkeät kohteet Löytölänmäki (ma1 503) ja Kulvemäen kylä (MA1 536).

Lisäselvityksiksi mainitaan tehtävän arkeologinen inventointi, havainnekuvat, näkyvyysalueanalyysit ja maisemaselvitys. Hankealuetta ympäröivät arvokohteet kerrotaan huomioitavan vaikutusten arvioinnissa 20 kilometrin etäisyydelle saakka (s. 96). ELY-keskuksen näkemyksen mukaan analyysissä on tarpeellista tarkastella vaikutuksia myös paikallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristökohteiden osalta (teksti nyt s. 96: *"Analyysissä huomioidaan mahdolliset valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt (maisema-alueet, rakennettu kulttuuriympäristö ja arkeologiset kohteet) ja arvioidaan tuulivoimaloiden suhde niihin."*)

Maisemavaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota niihin alueisiin ja kohteisiin, joille tuulivoimaloiden maisemallinen vaikutus ulottuu voimakkaimpana. Tämän lisäksi maisemavaikutusten arviointia on tehtävä niiltä alueilta, joilla sijaitsee enemmässä määrin asutusta ml. läheiset kyläalueet sekä Sukevan ja Sonkajärven taajamat. Arvioinnissa on maiseman arvokohteiden rinnalla painotettava myös maiseman muutokselle herkkiä paikalliskohteita. Näiden kohteiden tunnistamiseksi maisemavaikutusten arviointia tekevän asiantuntijan onkin syytä perehtyä kokonaisuudessaan arviointiohjelmasta annettuihin mielipiteisiin ja lausuntoihin. Maisemavaikutusten tarkastelua on tehtävä myös muut lähialueelle suunnitellut tuulivoimahankkeet huomioiden. Vaikka painopiste myös maiseman osalta tulee olla hankkeen lähialueella, tulee myös vaikutukset kaukomaisemassa huomioida. Tältä osin on huomattava, että Honkamäeltä on maanpinnalta esteetön näköyhteys yli 50 km päähän Rautavaaran vaarajaksolle. Myös luoteen ja lounaan suuntaan näkymäalueet avautuvat hyvin kauas.

Osallisten näkökulmasta on tärkeää, että YVA-selostukseen sisällytettävään maisemavaikutusten arviointiin liitetään selkeät näkemäaluekartat sekä riittävä määrä hyvälaatuisia sovitekuvia (havainnekuvat). Kuvauspaikat tulee valita asiantuntijan toimesta pyrkien edustavuuteen. Valinnassa on kuitenkin kiinnitettävä huomiota hankealuetta lähimpänä sijaitsevaan asutukseen (vakinainen ja loma-asutus), lähimpiin asuintaajamiin sekä kulttuuriympäristön ja maiseman arvokohteisiin. Kuvauspaikkojen valintaa tehdessään asiantuntijan tulee perehtyä myös YVA-ohjelmasta annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin.

Sähkönsiirron osalta arvioinnissa on pyrittävä tunnistamaan sellaiset maisemallisesti herkäät kohteet, joissa uusien voimajohtolinjojen vaikutus olisi erityisen suuri. Tällaisia kohteita ovat ainakin vesistölylytykset, laajat peltoaukeat sekä alueet, joilla on enemmälti pysyvää tai loma-asutusta. Kohteiden tunnistamisessa on muun ohessa hyödynnettävä YVA-ohjelmasta tulleita lausuntoja ja mielipiteitä.

Maisemavaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota voimaloiden tarvitsemien lentoestevalojen näkyvyyteen maisemassa erityisesti yöaikana. Asia tulee huomioida myös sovitekuvia laadittaessa.

25.10.2023

Hanketta koskevat arkeologiset selvitykset on toteutettava alueellisen vastuumuseon lausunnossaan esittämät kannanotot huomioiden.

Melu ja välkevarjostus

Meluvaikutusten osalta arvioinnissa on tuulivoimalamelun lisäksi huomioitava myös hankkeen rakentamisvaiheen aikana syntyvät meluhaitat ml. liikenne.

Melumallinnustuloksiin sisältyvät epävarmuudet ja tiedossa olevat mahdolliset virhelähteet on kuvattava YVA-selostuksessa selkeästi. Useissa mielipiteissä on kiinnitetty huomiota melumallinnusten mahdollisiin virhelähteisiin. Meluarviointia tekevän asiantuntijan on syytä perehtyä YVA-ohjelmasta annettuihin mielipiteisiin ja tarpeellisessa laajuudessa vastattava esille nostettuihin seikkoihin YVA-selostuksessa.

Melumallinnuksen pohjalta tehtävässä asiantuntija-arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös niihin kohteisiin, joilla ollaan lähellä ohje- tai raja-arvoja. Arvioinnissa on huomioitava, että hankkeen melu voidaan kokea häiritsevänä, vaikka raja- tai ohjearvojen ylittymistä ei tapahtuisikaan.

Mitä edellä on sanottu melumallinnuksesta, on otettava soveltuvin osin huomioon myös välkevarjostusvaikutuksia mallinnettaessa.

Vt5:n läheisyys huomioiden osana meluvaikutusten arviointia on tarkasteltava myös kysymystä siitä, millainen vaikutus tuulivoimaloilla olisi läheiseen asutukseen niillä alueilla, joille kohdistuu sekä tieliikennemelua että tuulivoimaloista aiheutuvaa melua. Tältä osin on kiinnitettävä huomiota ainakin hankealueen länsipuolelle sijoittuvien Venäänjärven ja Hirvijärven asutuskeskittymiin, jotka jäävät vt5:n ja hankealueen väliselle kaistaleelle. Vt5:n lisäksi melun osalta on yhteisvaikutusten näkökulmasta huomioitava myös mahdolliset yhteisvaikutukset Kurvilanmäen ja Metsärinteen tuulivoimahankkeiden kanssa.

Liikenne ja viestintäyhteydet

Maantieliikenteen osalta liikenteellisiä vaikutuksia on arvioitava erityisesti hankkeen rakentamisvaihe huomioon ottaen. Rakentamisaikaisen liikenteen reitit, liikenteen määrä sekä rakentamisen kesto on tuotava esille YVA-selostuksessa. Arviointia on tehtävä sekä liikenteen sujuvuuden että liikenneturvallisuuden näkökulmasta. Selostuksessa tulee myös tarkastella kysymystä siitä, miltä osin hankealueelle johtava tiestö mahdollisesti tarvitsee parantamista. Osana vaikutustenarviointia tulee myös selvittää rakentamisaikaisten kuljetusten häiriövaikutukset teiden varressa sijoittuvalle asutukselle (mm. turvallisuusnäkökohdat, liikenteen sujuvuus, melu, pöly).

25.10.2023

Maa- ja kallioperä

Arviointiselostuksessa on esitettävä alustava tieto alueella tehtävistä maanrakennustöistä sekä näissä tarvittavista maa- ja kiviaineksista. Lisäksi on esitettävä arvio siitä, mistä rakentamisessa tarvittavat maa- ja kalliokiviainekset ovat saatavissa. Myös tarve aineiden välivarastointiin on arvioinnissa huomioitava.

Pohja- ja pintavedet

Arvioinnissa on rakentamisaikaisten vesistövaikutusten (mm. samentuminen) lisäksi huomioitava rakentamisen (esimerkiksi voimalapaikkojen, tielinjausten ja uusien ojien rakentamisen) johdosta mahdollisesti tapahtuvat pidempiaikaiset muutokset vesien ohjautumisessa. Mahdolliset lähdekohteet on huomioitava arvioinnissa sikäli kuin hankkeella ja siihen liittyvillä rakennustoilla voi olla vaikutusta ko. kohteisiin. Myös vaikutukset hankealueen pienvesikohteisiin (esim. purot ja norot) on huomioitava.

Vesistövaikutuksia arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota alueella vielä oijittamattomina säilyneisiin suokohteisiin sekä luonnontilaisiin tai luonnontilan kaltaisiin puroihin. Arvioinnein on varmistettava, ettei hankealueella tehtävät rakentamistyöt ja muutokset vesitaloudessa johda em. kohteiden häviämiseen tai heikentymiseen.

Pintavesivaikutukset on huomioitava myös sähkönsiirtolinjan osalta. Lisäksi sähkönsiirron osalta on selvittettävä mahdollinen vesilain luvantarve esim. vesistöylitysten osalta.

Luonnonvarojen hyödyntäminen ja jätehuolto

Voimaloiden perustuksiin liittyviin jätehuoltovastuisiin on kiinnitetty huomiota ohjelmasta annetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä. Arviointiselostuksessa tulee ainakin yleisellä tasolla esittää kuvaus jätehuoltojärjestelystä. Kuvauksessa voi hyödyntää piakkoin valmistumassa olevaa Tuulivoimahankkeiden suunnitteluoppaan päivitettyä versiota tai [YM:n asiaan liittyvää muistiota 5/2023](#).

Arviointiselostuksessa on käsiteltävä myös kysymystä siitä, kuinka hanke mahdollisesti vaikuttaisi Hanhisuolla olevan turvetuotantoalueen käyttöön ja olisiko tuulivoima- ja turvetuotantohankkeilla paikallisia yhteisvaikutuksia, esim. melu-, pöly- ja vesistövaikutusten osalta.

Ks. myös kohdat maa- ja kallioperä sekä ilmasto.

Ilmanlaatu

Ilmanlaadun osalta on kiinnitettävä huomiota rakentamisaikaiseen liikennöintiin ja tehtäviin maansiirtotöihin ja arvioitava näiden vaikutuksia lähimmän asutuksen näkökulmasta.

Ilmasto

Arviointiohjelmassa on tunnistettu hyvin maakunnalliset, Ylä-Savon ja Sonkajärven ilmastotavoitteet. Ohjelmassa on kuvattu erityisesti hankkeen rakentamis- ja käyttövaiheen ilmastovaikutuksia. Vaikutuksia tulee arvioida myös purkuvaiheesta. Ilmastovaikutuksissa suositellaan huomioitavaksi myös ilmastomuutokseen sopeutuminen ja tarvittavat riskienhallintatoimenpiteet. YVA-selostuksessa hankkeen ilmastovaikutusten merkittävyyttä tulee tarkastella suhteuttaen ne myös paikalliseen ja maakunnalliseen tasoon.

Luvussa 4.2 alustavasti merkittäväksi tunnistettujen vaikutusten listalla ilmastovaikutukset ja vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen on merkitty positiivisiksi. Tämä voi antaa virheellisen kuvan vaikutusten laadusta, sillä kaikki tuulivoimahankkeen ilmastovaikutukset eivät ole positiivisia. Arvioinnissa tuleekin huomioida myös tuulivoimaloiden ja niiden tarvitseman infran rakentamiseen käytettävät luonnonvarat, joihin viitataan kappaleessa 4.7.10. Yhteisvaikutusnäkökulma tulee huomioida myös ilmastovaikutusten arvioinnissa. Tältä osin on tarve kiinnittää huomiota myös niihin ilmastovaikutuksiin, jotka ovat seurausta esimerkiksi sähkön siirtoreittien rakentamisesta.

Hankkeen ilmastovaikutuksia tulee arvioida rakentamis-, käyttö- ja päätösvaiheittain sekä toteutusvaihtoehdoittain. Voimaloiden rakentamiseen tarvittavaa materiaalien määrää ja niiden kierrätettävyyttä kerrotaan arvioitavan yleisellä tasolla. Tähän yhteyteen suositellaan liitettävän suunnitelma materiaalien jälkikäytöstä. Hankkeen elinkaaren aikaisia hiilidioksidipäästöjä suunnitellaan verrattavan polttoon perustuviin energiantuotantomuotoihin. Mikäli arvioinnissa oletetaan tuulivoimatuotannon korvaavan elinkaarensa aikana vain polttoon perustuvia energiantuotantomuotoja, tämä voi johtaa hankkeen ilmastovaikutusten arvioimiseen liian positiivisiksi. Hankkeen käyttöaikana Suomen sähköntuotannon arvioidaan kasvavan ja perustuvan hyvin pitkälti uusiutuviin ja vähäpäästöisiin energialähteisiin.

Päästö- ja hiilitaselaskelmissa käytettävät päästökertoimet ja niiden lähteet sekä perustelut kertoimien käytölle tulee esittää selkeästi selostusvaiheessa. Lopullinen arvio tuulivoimatuotannon päästökertoimesta on hyvä ilmoittaa muodossa g CO₂ / kWh huomioon ottaen hankkeen koko elinkaari.

Ilmastovaikutusten arvioinnissa tulee huomioida uusien sähkönsiirtoyhteyksien rakentamisen ilmastovaikutukset toteutusvaihtoehdoittain. Puuston hiilivarastomuutoksen lisäksi tulee huomioida hankkeen mahdolliset vaikutukset alueen maaperän hiilitaseeseen.

Hankkeen keskeisimmät ilmastovaikutukset sekä vaikutukset metsiin ja muuhun maankäyttöön suositellaan koottavaksi yhteen taulukkoon, jossa ilmoitetaan mm. tuulivoima- ja sähkönsiirtoalueiden puuston raivausalueet hehtaareina.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon hankkeen tarvitsemien uusiutuvien ja uusiutumattomien luonnonvarojen määrä. Myös tuulivoimaloiden kriittisten materiaalien käyttöä tulisi arvioida sanallisesti.

Ilmastovaikutusten arvioinnin suunnittelussa, toteutuksessa ja tulosten raportoinnissa on syytä tarvittavilta osin hyödyntää opasta "Ilmastovaikutusten arviointi YVAssa ja SOVAssa" (YM 2021:18).

Ympäristöriskit, onnettomuus- ja poikkeustilanteet, haitallisten vaikutusten ehkäiseminen sekä vaikutusten seuranta

YVA-selostuksessa on kuvattava hankkeen keskeiset ympäristöriskit sekä mahdolliset onnettomuustilanteet. Arvioinnin lisäksi on esitettävä keskeiset riskienhallinnan toimenpiteet. Riskitarkastelussa on otettava huomioon myös ilmastonmuutoksen vaikutukset sekä mahdolliset tarpeet ja toimenpiteet ilmastonmuutokseen sopeutumisiksi. Riski vieraslajien leviämisestä hankkeen rakennustöiden yhteydessä tulee huomioida muun muassa Natura-alueen läheisyys huomioiden.

Kaikkien vaikutusten osalta YVA-selostuksessa on tuotava esiin niitä keinoja, joilla hankkeen haitallisia vaikutuksia pyritään poistamaan tai, milloin tämä ei ole mahdollista, ainakin vähentämään. ELY-keskus muistuttaa, että rakennettaviksi suunniteltujen voimaloiden lukumäärän vähentäminen tai niiden korkeuden rajoittaminen voi olla yksi keino vähentää hankkeen muutoin merkittäviksi muodostuvia vaikutuksia. Tarkastelussa tulee huomioida myös tilanteet, joissa voimaloista aiheutuisi ennalta arvioidusta poikkeavia meluvaikutuksia: Kuinka tällaisten tilanteiden syntyminen voidaan estää jo ennakolta ja miten mahdollisiin ongelmatilanteisiin voidaan reagoida voimaloiden rakentamisen jälkeen.

Osana haittojen lieventämiskeinoja hankkeesta vastaava voi jo YVA-selostukseen selvittää mahdollisuuksia tai tarvetta uuden luonnonsuojelulain (9/2023) mukaisiin vapaaehtoiisiin kompensaatiojärjestelyihin.

YVA-selostukseen on liitettävä myös suunnitelma siitä, kuinka hankkeen vaikutuksia tullaan seuraamaan YVA-menettelyn päättymisen jälkeen. YVA-selostuksessa tulee tuoda ilmi myös sellaiset mahdolliset lisäselvitystarpeet ja seurantajärjestelyt, jotka on tarpeen ottaa käyttöön heti ja joista saatavia tietoja voidaan hyödyntää esim. kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa.

Yhteisvaikutukset

Yhteisvaikutusten näkökulmasta on erityistä huomiota kiinnitettävä Honkamäki-Viidankankaan, Kurvilanmäen ja Metsärinteen tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksiin. Hankealueiden läheisyydestä johtuen YVA-selostuksessa on mm. esitettävä arvio hankkeiden yhteisistä melu- ja maisemavaikutuksista. Näiden lisäksi arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota hankkeiden johdosta tapahtuvaan maankäytön

25.10.2023

muutokseen. Yhteisvaikutusten arvioinnissa on huomioitava alueen asukkaiden ja kuntalaisten näkökulma ja arvioitava useista tuulivoima- ja sähkönsiirtohankkeista aiheutuvaa elinympäristön muutoksen merkittävyyttä mm. asuinviihtyvyyden säilymisen näkökulmasta. Lisäksi yhteisvaikutuksia tulee tarkastella ekologisten yhteyksien säilymisen ja elinympäristöjen pirstoutumisen näkökulmasta.

Edellä jo mainittujen hankkeiden lisäksi yhteisvaikutusten arvioinnissa on tarpeellisilta osin huomioitava myös Myllykankaan tuulivoimahanke siltä osin kuin tästä on YVA-selostuksen valmisteluvaiheessa tietoa saatavissa. Myös hankealuetta lähimmät Kajanin puolelle sijoittuvat tuulivoimahankkeet (ainakin Katajamäki, Kivikangas ja Sivakkalehto) on tarkastelussa huomioitava. Vastaavalla tavalla *yhteisvaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota Honkamäki-Viidankankaan hankkeen vaatiman sähkönsiirron sekä Fingridin Järvilinnan vahvistamishankkeen yhteisvaikutuksiin.*

Yhteysviranomaisen haluaa vielä korostaa, että mahdollisuus todennäköisesti merkittävien yhteisvaikutusten syntymiseen on YVA-selostuksessa huomioitava kaikkien vaikutusten osalta (maisema, luonto, melu jne.) Tämän lisäksi arviointiselostukseen tulee kuitenkin sisällyttää erillinen yhteisvaikutuksia koskeva osio, joka ei saa jäädä ainoastaan pintapuolisen kuvailun asteelle.

Epävarmuustekijät

Arviointiin liittyvät epävarmuustekijät on tuotava esille YVA-selostuksessa kaikkien vaikutustenarvioinnin osa-alueiden kohdalla. YVA-selostuksessa on tuotava selkeästi esille muun muassa se, millaisiin lähtötietoihin tehdyt mallinnukset ja muut arvionnit perustuvat sekä millaisia epävarmuuksia arviointien tuloksiin liittyy.

Raportointi

Arviointiselostuksen ymmärrettävyyteen ja selkeyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Karttojen ja kuvien lisäksi on käytettävä myös muita havainnollistavia esitystapoja siten, että arvioinnin keskeiset tulokset ja kunkin vaikutuksen merkittävyys käyvät selostuksesta ilmi myös muille kuin kyseisen alan asiantuntijoille.

Arviointiselostuksesta tulee ilmetä, kuinka tämä yhteysviranomaisen lausunto on huomioitu arvioinnissa.

Selostukseen on liitettävä havainnollinen tiivistelmä ja se on toimitettava yhteysviranomaiselle osana arviointiselostusta tai sen liitteenä. YVA-selostus on laadittava mahdollisuuksien mukaan esteettömyysvaatimukset täyttäväksi.

Maisema-arviointiin liittyvät näkemäaluekartat ja sovitekuvat on hyvä liittää myös YVA-selostuksen liitteeksi, jos selostuksen taittomalli ei mahdollista kuvien esittämistä riittävän selkeinä leipätekstin ohessa. Sama koskee

myös muita arvioinnin osa-alueita, mutta erityisesti melu- ja välkevarjostusmallinnuksesta laadittavia raportteja.

6 ARVIOINTIOHJELMALAUSUNNON TOIMITTAMINEN JA SIITÄ TIEDOTTAMINEN

ELY-keskus toimittaa yhteysviranomaisen lausunnon sekä kopiot arviointiohjelmasta saamistaan muista lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen lausunto toimitetaan samalla tiedoksi asianomaisille viranomaisille sekä mielipiteen esittäneille tahoille siltä osin, kuin nämä ovat yhteystietonsa ELY-keskukselle mielipiteen yhteydessä ilmaisseet. Mikäli mielipiteissä on ollut useampi allekirjoittaja, on tieto yhteysviranomaisen lausunnosta toimitettu pääsääntöisesti vain yhdelle allekirjoittajista (nimetty yhteyshenkilö tai mielipiteen toimittanut henkilö).

Arviointiohjelmalausunto julkaistaan ja pidetään menettelyn ajan nähtävillä yhteysviranomaisen verkkosivulla osoitteessa www.ymparisto.fi/honkamakiviidankangastuulivoimaYVA. Paperikopio on saatavilla Pohjois-Savon ELY-keskuksesta (Kallanranta 11, Kuopio).

7 SUORITEMAKSU, SEN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA OIKAISUMAHDOLLISUUS

Tästä lausunnosta peritään Pohjan Voiman Tuulipuisto Honkamäki–Viidankangas Oy:ltä maksu, jonka suuruus on 8 000 euroa.

Maksupäätös on annettu valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla ja sen määrä perustuu valtioneuvoston asetukseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskusten maksullisista suoritteista vuonna 2023 (1357/2022). Asetuksen liitetaulukon 1 mukaisesti arviointiohjelmasta annettavasta yhteysviranomaisen lausunnosta perittävä maksu on 8 000 euroa silloin, kun lausunnon valmisteluun on käytetty 11–17 henkilötyöpäivää (tavanomainen hanke). Tämän lausunnon valmisteluun on käytetty yhteensä 13 henkilötyöpäivää.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän lausunnon antamispäivästä. Oikaisuvaatimusohje toimitetaan maksuvelvolliselle tämän lausunnon liitteenä.

8 SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 8, 16, 17 ja 18 §

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 3 ja 4 §

25.10.2023

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2023 (1357/2022).

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on ratkaissut vastualueen johtaja Kimmo Haapanen ja esitellyt ympäristölakimies Juha Perho. Hyväksyntämerkinnät ilmenevät lausunnon viimeiseltä sivulta.

Edellä mainittujen lisäksi arviointiohjelman tarkastamiseen ja yhteysviranomaisen lausunnon valmisteluun ovat Pohjois-Savon ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta osallistuneet: Luonnonsuojelun ylitarkastajat Antti Lammi ja Arto Saari, alueidenkäytön ylitarkastaja Tapio Laaksonen, alueidenkäytön asiantuntija Joose Oratuomi, ilmastoasiantuntija Tapio Kettunen, ympäristöylitarkastaja Jutta Mikkonen sekä ympäristönsuojelun erityisasiantuntija Ossi Tukiainen.

Liitteet

Kooste lausunnoista ja mielipiteistä ([verkossa](#))
Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus (hankkeesta vastaavalle)

Lausunnot ja mielipiteet toimitettu erillislähteyksenä hankkeesta vastaavalle.

Jakelu

Hankkeesta vastaava

Tiedoksi

Sonkajärven kunta, Iisalmen kaupunki ja Pohjois-Savon liitto
Lausunnon tai mielipiteen esittäneet

Tämä asiakirja POSELY/997/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POSELY/997/2023 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Haapanen Kimmo 25.10.2023 10:39

Esittelijä Perho Juha 25.10.2023 10:30